

Magvet? Kiadó könyvklubja - Át a folyón

2013 július 10. Flag

Szöveg méret

90
Mentés

- 0

Értékelés kiválasztása Még nincs értékelve

Mérték

Szóval tapogatják a n?k ezeket a világokat, a testükhöz illesztgetik, a szomszédasszonyok meg, mint megannyi tükör, elismer?en bólogatnak vagy azt mondják: vedd inkább amazt, a pirosat.

- Andrzej Stasiuk új magyarul megjelent kötete, az *Át a folyón* sötét tónusú novellái a varsói fiatalkorba és az érzéki tapasztalatszerzés idejébe vezetnek vissza. Ebb?l olvashatják most nálunk az egyik elbeszélést.

Párizs–London–New York

Míg Heniek lefele robog a hegyr?l, az utánfutója olyan, mint egy lovasroham a régi id?kb?l: színek, zászlók és süvítés az ?sz lángoló fái közt, a vörös és arany közt a száraz, keleti széllel szemben, mint a könny?lovasság támadása, mint a páncélos zászlóalj ügetése nagy ropogással, csörömpöléssel, a meglazult bádoglemezek csikorgásával és lobogók suhogásával, a híd el?tt azonban kénytelen fékezni, s a faluba már méltóságteljesen, légiesen, halkan gurul be. Megáll a szeptember ég?vörös foltjában, kiszáll, és vár a standja mellett, míg a motor felforrósodott olajtól g?zölög, mint egy kihajtott gépló.

De körös-körül senki. Csak két kutya bukkan fel. Megszaglásszák a kerekeket, lepisilik, és újból megszaglásszák, hogy ellen?rizzék, nem tévedtek-e – mint minden kutya a világon, ahol csak gumi kocsikerekek gurulnak. Aztán lassan a dolgukra erednek, Heniek meg ottmarad egyedül a szélben. Nem történik semmi. Csak égerfüstszagot érezni valahonnan. A délel?tti fény áthatol a tüllön és sifonon, nejlonon és csipkén, elmerül a pamutred?iben, s végül elvész a ruhaanyagok között, mint sötét vízben.

Azon kívül, ami a vállfákon lóg, az utánfutó nyitott ládájában mindenféle holmi fekszik szép sorban, blúzok és ingek rétegei, összegubancolódott otthonkák és köntösök, pliszékabátok és -ruházmányok, harisnyák és egzotikus leggingsek kígyófészkei, érzéki, meleg tréningruhák kacskaringói, itt-ott farmerek békés, lapos kéksége, s rögtön mellettük zsabók fodorzuhataga ünnepi alkalmakra, névnapra és esküv?i tanúskodáshoz, szíjak kötegei, mint egy kegyetlen vadász zsákmányai, lent, az örvényben pedig gombok elsülylyedt drágakövei, ultramarin, smaragd, rubint, ametisztek, gyöngyök, türkizek és topázok, mindegyik két vagy négy lukkal. Az utánfutó finom, perzsa bels?ségei g?zölögtek a napon. Meg lehetett f?ni a négyszög
alakú acéldobozban. Smindezek fölött, a legfels? vállfán méltóságteljesen himbálózott egy fekete b?rkabát. Zöldes szalamandrafények kúsztak rajta. Nehéz lehetett, mert alig mozgatta a szél. Olyan volt, mint egy fenyeget? zászló az ?sid?kb?l, mikor hatalmas, szivárványos hátú állatok jártak a földön. A rusztikus táj ugyanolyan védtelen volt vele szemben, mint az ?szi színpompa. Vad volt és gyászos. Úgy festett, mintha a jussáért jönne. Vérszomjas bestiából varrt ruhát magának a civilizáció.

–Nyolcszáz – mondta Heniek, míg a kabát ujját tapogattam. – Nem tudok engedni bel?le. Csak a súlya megér nyolcat. Atöbbit nem is számolom. – Hát igen, nehéz volt. Olyan nehéz, mintha a test még mindig benne lenne a b?rben. Álltunk, beszélgettünk. Nem jött senki. Csak a szél sodorta a füstöt a kéményekb?l. Valahol egy tehén b?gött. Megkérdeztem Henieket, el tud-e adni egyáltalán valamit.

–Attól függ, hol, attól függ, mikor – felelte kitér?leg. Húsz éves volt az autója. – De a motorja csak tíz – tette hozzá büszkén menteget?zve.
– Jó, de mennyi jön össze egy nap alatt?

–Valamit muszáj csinálni – válaszolta.

Nem volt nyolcszázam. Dumáltunk még egy kicsit. Becsukta az oltára szárnyát; a ruhák, kosztümök és zakók elkeveredtek az utánfutó alján hányódó, ócska
rongyokkal. Elbúcsúztunk egymástól. Indított, megfordult, és kapaszkodni kezdett felfelé. Akocsitet?, az utánfutó ezüst potroha csillogott a délutáni napsütésben, s végül már egyáltalán nem látszott a metálszín? dicsfényben.

Simán rekonstruálni tudtam az útját. Mellékutakra tért le. Úgy ágaztak le a f?útról, mint halszálkák a csontvázról. Véget értek, és vissza kellett fordulni. A nagyobb falvakban megállt a bolt el?tt. Akkor jöttek a n?k. Körbevették a csodaládáját, ? meg kiterítette el?ttük a messzi, idegen földr?l származó – párizsi, berlini, római – szerzeményeket, mintha egy régi háborúból térne haza, és nem egyszer?en a nagybaniból hozná az egészet. És betoppant közéjük a világ: ismeretlen, elképzelhetetlen testek távoli jelenlé ének atomjai keringtek. Párizs–London–New York. A Kurfürstendamm háziasszonyainak formái, a nemrég még csokoládébarna nizzai lányok ruganyos mozgásával kitöltött terek, a Temze nedves illatával örökre átitatott pamut és tweed, a zsebekben valaminek az ottfelejtett morzsái – valaki belerakta és nem vette ki Belgiumban vagy Hollandiában, s megérkeztek ide, ahol az égbolt mindjárt a Kárpátok peremére támaszkodik és véget ér. Szóval tapogatják a n?k ezeket a világokat, a testükhöz illesztgetik, a szomszédasszonyok meg, mint megannyi tükör, elismer?en bólogatnak vagy azt mondják: vedd inkább amazt, a pirosat.És sorban egymás után beletúrnak, kicsit vaktában, hogy kibányásszanak valamit, amit még nem láttak életükben, egy távoli jelet, bizonyítékot, hogy, mondjuk, Bécs és Bodak falu fölött ugyanaz az égbolt feszül, s bár menet közben változik a felh?k formája, a lényegük mégis ugyanaz marad a Léman folyó és a S?kówka patak fölött is, mivel egy és oszthatatlan a valóság, s a vékony batisztblúzon halvány emlékként még érz?dik a Kenzo Jungle Elephant vagy a Masumi illata. Megáll a távolsági busz, újabb n?k bukkannak fel, és megélénkül a tömeg, hogy még elcsípjen valamit, ahogy az a társadalomban lenni szokott, amikor a lenézett holmi a más kezében rögtön értékessé válik.

–Vegyél egy olyat az uradnak.
–Olyat?
–Olyat hát.
–Nem hord zöldet
– Pedig szép.
– Szép, de nem fogja felvenni.

A kabát ott lóg, de ügyet se vet rá senki. Várja az idejét, ami el kell, hogy jöjjön végül, ahogy annak idején eljött a g?zhajtású lokomobil, a tejpor és a mindenki
számára hozzáférhet? szentkép is. Az id? mindig eljön. Kis mellékfolyója már ott csordogál a völgyben, a távoli árvíz mentójaként, amely városokat és államokat emelt az innen látható horizonton túl. Párizs–London–New York, gombocskák arany szín? maszszából és megfeketedett flitter a gallérokon, a mellen kovbojhímzés, a hajtóka szélén rojtosodás. Az id?, a rosszabbik változata, amelyet büntetésül küldtek ide, a second hand id?, amelyben negyvenes férfiak reggel felkelnek, és borotválkozás nélkül kimennek az útra, hogy nézzék, ahogy jön a nap, elhalad, és nem hagy
semmi nyomot az elszívott doboznyi cigarettán kívül. Kitaposott m?anyag cip?t viselnek, szabadok, s a szívük viszi el ?ket, miel?tt még lejár a program. Aztán
hajnali buszjáratokon utazik a lelkük, öt és hat között. Senki se veszi észre ?ket. Az él?k néznek ki az ablakon, várják a változást, mintha nem értenék, hogy az
már bennük kering, mint a vér, s attól fogva csak így lesz.

– Ilyet keresek szürkében, Heniu.
– Nincs. Aszürkét rögtön elviszik.
– Barnában sincs semmi?
– Nincs. Csak az van, amit lát. Holnapután megyek áruért, talán lesz.
– És ez a zöld?
– Egy százas.
– Használt?
– Naná, majd új.
– Hát, nem tudom. Megveszem, aztán nem veszi fel.

Végül elnéptelenedik minden, a hosszú árnyékok h?vöset lehelnek. Heniek zsebében kétz?otysok csörögnek. Újra égerfüstszag terjeng, néha felugatnak a kutyák. Forog-forog a világ a fagyos öröklétben, hátán cipelve Európát, az meg hordozza a Dél-Kelet járásait és községeit, amelyek könnyedén viszik bálásboltjaikat, turkálóikat,

rutibutikjaikat, külföldi ruházat, mindennap új áru, kilós külföldi konfekció, nyitva
nyolctól, tizenhat óra után kérem, csengessen, minden min?ségi mosóporral mosva, bennük meg testek árnyai, mint kísértetek a világ négy tájáról, mint eldobott létek, melyekbe mások lépnek, mert ember embernek testvére, és egyetlen, ?si formából eredezteti a formáját, ezért ez a végtelen menete a formáknak, amelyeket egy régi százasért ölthetünk, ezért a szabad választás az esszencia számára, amely egy mozdulattal lecseréli egzisztenciáját, szimbiózisba lépve a vele látszólag inkoherens létezéssel. Párizs–London–New York. A legközelebb a testhez az ing; és a világ communiója metaforából simán átváltozik konkrétummá, mely a végítélet galíciai változata: itt nem a meztelenség hozza el az egyenl?séget, hanem a ruházat paradox közössége úgy Berlinben, mint Gorlicében, s messzebb, délen, ahol az égerfüstillat közepette kutyák ugatnak hideg lánccal a nyakukon, és a buszok kett? ötvenért piruetteznek az üres tereken, ahonnan egyetlen út vezet csak egy magányos motorossal, aki lassan kapaszkodik felfele a kipufogógáz kék ködében a vonalzóval húzott látóhatár felé.

Az *Át a folyón* (1996) sötét tónusú novellái a varsói fiatalkorba és az érzéki tapasztalatszerzés idejébe vezetnek vissza; a *Tél* (2001) riportszer? pillanatképeinek fókuszában az anyag bomlása áll a szerz? választott otthona, a Beszkidek kis falvaiban; a *Grochów* (2012) megrendít? visszaemlékezéseiben a halálhoz, az elmúláshoz való viszonyunkat vizsgálja az író. Ebben az egyszerre szikár és lírai prózában minden kis tárgynak, emléknek, értéktelen részletnek helye van, mint egyfajta Noé bárkájában, amely átmenteni próbálja mindazt, aminek részesei voltunk.

Andrzej Stasiuk 1960-ban született Varsóban. Író, költ?, esszéista, kritikus, egy kiadó rész-tulajdonosa.

http://www.litera.hu

A könyv megrendelhet? a következ? címen:
http://kiadok.lira.hu/kiado/magveto/index.php?action=konyv&id=139418629

Andrzej Stasiuk: Át a folyón

Ajánló